

Esmena a la totalitat de la Ponència Política del 23è Congrés Nacional

1. ERC, 70 anys de lluita i de govern

1.1. Les arrels del republicanisme català

El 23 è Congrés d'ERC, que coincideix amb el 70 aniversari de la seva fundació, ha d'orientar l'acció política dels tres anys propers, al llarg dels quals un nou cicle electoral pot canviar profundament el panorama polític dels Països Catalans. Amb aquesta perspectiva històrica podem afrontar el futur amb una visió àmplia que eviti caure en taticismes estèrils. La memòria dels anys en que érem hegemònics ha d'allunyar-nos de la temptació de reduir-nos a un partit-frontissa que busca estar al govern a qualsevol preu, però sense caure en la situació de partit testimonial. La diversitat de les organitzacions que van confluïr en la creació d'ERC, amb una forma molt genuïna d'organització i una enorme vitalitat, ha d'evitar la temptació d'homologar-nos amb els partits del règim, neo-caciquils i clientelars, com els monàrquics d'aleshores i els d'ara. L'exemple de la base social que va tenir Esquerra en els anys 30 ens ha d'impedir, igualment, de caure en el perill d'esdevenir un partit electoralista, que només té activitat institucional, sense treballar per la implantació en tots els moviments socials d'una nació.

La formació d'ERC va ser la culminació de la llarga història del republicanisme català, iniciada als voltants de 1840. Al llarg de dos segles el republicanisme ha representat l'esquerra catalana que ha lluitat per la llibertat i la democràcia contra l'Estat borbònic iniciat el 1714, pels drets nacionals, per l'educació i el progrés científic, per la lluita per la justícia social. En aquestes dècades el republicanisme va bastir una densa base social, amb centenars de Casals, Ateneus i Centres republicans. També va encapçalat la lluita per l'educació i la cultura, i, per això, els científics i intel·lectuals més destacats del país eren republicans i la premsa republicana tenia una forta penetració en tots els camps,. L'associacionisme obrer i el sindicalisme va tenir sempre relacions fraternals amb el republicanisme, especialment estretes en la repressió, com a la primera Vaga General, l'any 1855, als processos de Montjuïc, a la Setmana Tràgica, a la vaga de la Canadencia.

La clau de l'èxit de la fundació d'ERC fa setanta anys va ser la unitat de les diferents branques del republicanisme. Van confluïr-hi el catalanisme polític de Valentí Almirall, el primer a defensar l'existència de partits polítics d'àmbit català, que va fundar la Unió Catalanista, orientada cap el socialisme pel Doctor Martí Julià, i a partir de la qual Francesc Macià va fundar Estat Català. També hi van ser els republicans federals, que havia establert estretes relacions amb el moviment obrer, gràcies a Francesc Layret i Lluís Companys per un costat, i sindicalistes com Salvador Seguí i Martí Barrera per l'altre. Més endavant la integració d'Acció Catalana Republicana, amb Antoni Rovira Virgili va culminar el reagrupament del republicanisme català. El triomf d'ERC a les eleccions d'abril de 1931 va suposar la seva implantació electoral definitiva. Aquesta hegemonia va permetre l'establiment de relacions entre iguals amb els nous partits republicans espanyols, com Izquierda Republicana i la participació d'ERC en els governs d'esquerra de la II República.

1.2. Partit d' "ideals" i la "ruptura republicana"

L'esclat del 14 d'Abril de 1931, amb la proclamació de la República Catalana i la II República espanyola, va representar el triomf d'una estratègia rupturista mantinguda durant més de 60 anys, sense caure en l'accidentalisme pel que fa al règim monàrquic. Aquesta fermesa va ser possible perquè el republicanisme català sempre es van mantenir com a partit "d'ideals". La fidelitat als ideals, malgrat els Estats de Guerra, malgrat els Consells de Guerra i la presó. El triomf de l'opció de ruptura republicana i nacional contra l'accidentalisme la Lliga Regionalista, va ser possible la capacitat de sacrifici exemplar dels seus caps, com Layret, Macià, Companys i tants d'altres havia impactat el poble català, i l'havia tret de la seva tendència al conformisme

1.3 ERC, partit de govern

Al costat de la seva estratègia rupturista, el republicanisme català va ser una força de govern, especialment als Ajuntaments. La seva obra a la ciutat de Barcelona va configurar la ciutat, tant en la vessant urbanística amb l'elaboració de l'Eixample pel republicà Ildefons Cerdà, com en la vessant educativa, amb la construcció de les prestigioses escoles de l'Ajuntament de Barcelona.

El 1931 amb la proclamació de la República, l'Esquerra va esdevenir partit de govern als Ajuntaments, a la Generalitat i al Govern de la República. La tasca de republicans catalans com Marcel·lí Domingo al Ministerio de Educación va marcar una revolució en l'educació pública a Espanya, multiplicant el nombre d'escoles i de mestres. Igualment van tenir un paper destacat com a ministres Jaume Carner i Lluís Companys.

La proclamació de la República Catalana per Francesc Macià va mostrar el profund sentit d'Estat del nostre partit. La ruptura republicana li va permetre configurar les institucions catalanes des del mateix Estatut, l'Estatut de Règim Interior, el Tribunal de Cassació, la Llei Municipal, etc. Esquerra Republicana va fer molt més que administrar l'existent; Esquerra va configurar estructures noves com la política educativa a tots els seus nivells, des de la primària fins a la creació de la Universitat Autònoma de Barcelona, passant per la creació de l'Institut-Escola, multiplicant els centres escolars i portant a terme una profunda renovació pedagògica; també la política urbanística i d'habitatge al servei del lema "la caseta i l'hortet"; també una política agrària amb la Llei de Contractes de Conreus; també una política a favor de les dones amb el reconeixement del seu dret de vot i unes noves relacions familiars amb l'elaboració de les lleis de divorci i de l'avortament.

1.4. El genocidi franquista. L'exili republicà

La gran esperança de la República va ser estroncada per la insurrecció d'una part majoritària de l'oficialitat de l'exèrcit contra la legalitat democràtica. Aquesta rebel·lió va ser combatuda pel poble que, a Barcelona, va vèncer els sediciosos, i pels caps militars fidels a la República. Les tropes insurrectes van guanyar la guerra gràcies a l'ajuda militar del feixisme italià i el nazisme alemany, que van arribar a tenir més de 50.000 soldats a la península. Els oficials que van desencadenar la guerra civil van comptar amb el suport dels grans terratinents i financers, de la Casa Reial i de la jerarquia catòlica.

Un dels objectius de la insurrecció militar va ser el genocidi del republicanisme català. No podem commemorar els 70 anys de la fundació d'ERC sense evocar l'heroica defensa de les llibertats, dels drets nacionals, de la República i de la justícia social portada a terme republicans catalans i espanyols. Centenars de milers van haver d'exiliar-se i van ser tancats en camps de concentració a la República Francesa. El franquisme va portar a terme "la solució final" de l'esquerra catalana i espanyola, portant a terme la mort, la tortura i l'empresonament dels dirigents i militants de tota mena d'organitzacions i destruint tota la infraestructura d'ateneus, casals, centres escolars, premsa republicana, etc. A l'exili els republicans catalans van mantenir les institucions pròpies com la Generalitat de Catalunya i la cultura i la llengua catalanes, amenaçades de desaparició. Perquè el règim militar franquista va voler acabar la identitat nacional catalana, prohibint la nostra llengua, la nostra cultura i els nostres símbols nacionals. La política autàrquica del franquisme va provocar un retrocés horrible de les condicions de vida de les classes populars, durant dècades, mentre una minoria d'estraperlistes acumulava immenses fortunes.

El franquisme no va ser derrotat militarment a la II Guerra Mundial com els seus socis protectors, el feixisme i el nazisme. En acabar-se aquesta Anglaterra i els Estats Units van preferir mantenir el general Franco a restablir la democràcia republicana. Poc després, gràcies a la política de blocs i a l'anomenada guerra freda, el règim franquista va integrar-se al bloc occidental, que només defensa les llibertats democràtiques si no perjudiquen els seus interessos.

1.5. Les transformacions socials més importants dels 1.000 anys d'història catalana

Aquesta integració del franquisme en el bloc occidental va permetre una obertura econòmica a Europa i l'arribada d'inversions estrangeres i divises, gràcies al turisme i als treballadors emigrats al continent. La prosperitat no va ser el resultat de la dictadura, com pretenia

la seva propaganda, sinó el fruit de la civilització democràtica, que es basava en el progrés de la llibertat, la ciència i la tecnologia, la cultura, els valors que detestaven el franquisme i el feixisme.

Com a conseqüència d'aquest creixement econòmic, en la dècada dels seixanta, es van produir als Països Catalans les transformacions socials més importants dels seus mil anys d'història. El canvi més important va ser la immigració de milions de persones d'altres terres de la península, expulsades de les seua terra pel latifundisme. Catalunya va passar dels 3 milions d'habitants de 1960 als 6 milions actuals i proporcions semblants es van donar al País Valencià i a les Illes. Un segon gran canvi va ser l'impacte de la televisió, els discos, etc., que va configurar una nova cultura, amb una nova estructura de control i difusió que escapa al territori català, i que ens arriba en castellà. Un tercer gran canvi ha estat el mateix creixement econòmic que ha alterat totes les estructures socials fent desaparèixer sectors econòmics i socials sencers.

Aquestes transformacions, que són generals a totes les societats occidentals, tenen una especial gravetat en un país oprimat per una ferotge dictadura militar. Si aquests canvis provoquen problemes greus en nacions amb estat propi, en una nació petita, perseguida i sense Estat, suposen una amenaça real de desaparició.

2. 25 anys de monarquia post-franquista

2.1. Consolidació i legitimació de la monarquia post-franquista.

El 23è Congrés d'ERC coincideix també amb els 25 anys del nomenament pel règim militar de Juan Carlos Borbón com a successor de Franco amb el títol de rei. No oblidar l'origen de la monarquia de Franco i combatre el triomfalisme sobre els seus efectes pràctics és essencial per entendre la situació política actual. Les forces democràtiques van ser incapaces d'enderrocar el règim militar, perquè el terror produït per la dictadura més ferotge del segle havia deixat la població inermes. L'exèrcit era un búnquer monolític en defensa de la impunitat dels seus crims. Les grans potències occidentals donaven suport a les Dictadures militars, des de Grècia i Turquia fins a Xile i van ser decisives per al manteniment de Juan Carlos i per configurar la nova estructura de partits i sindicats i la configuració dels mitjans de comunicació mitjançant el finançament.

Els partits democràtics haguessin pogut limitar-se a acatar la monarquia sense legitimar-la. Però van optar oblidar l'estreta unió entre la monarquia i el règim dictatorial i van legitimar la monarquia post-franquista, sacralitzant la Constitució de 1978 i presentant-la com la superació de la insurrecció militar de 1936 i la solució dels problemes històrics de l'Estat Espanyol. S'amaga que aquesta Carta Magna va ser redactada sota la pressió dels anomenats "poders fàctics", enmig d'una campanya d'intimidació de la ultradreta i de sectors de les forces armades. La campanya d'intimidació de les forces democràtiques antifranquistes va culminar amb l'intent de Cop d'Estat del 23 de Febrer de 1981. L'aparent defensa de la democràcia davant el cop d'Estat per part de Juan Carlos va consolidar la imatge d'una monarquia com a capaç de neutralitzar els sectors franquistes de l'exèrcit. Però els esdeveniments d'aquell dia tenen molts punts foscos com la participació del General Armada, que havia estat tutor i cap de la Casa Militar del monarca. També caldria saber les gestions de la diplomàcia occidental abans de donar per fet que Juan Carlos va actuar mogut per conviccions democràtiques i no per l'instint de supervivència dels oportunistes.

2.2. Una democràcia homologable?

La Constitució de 1978 i la monarquia són presentades com la solució als problemes històrics de l'Estat Espanyol, com les llibertats individuals, la subordinació de les forces armades al poder civil, la separació entre l'Església i l'Estat, l'endarreriment econòmic crònic, l'encaix de les nacionalitats, la integració a l'Europa democràtica, la modernització de la legislació familiar amb el divorci i la igualtat legal home-dona, la construcció d'un Estat del Benestar, etc. És innegable que alguns problemes històrics de l'Estat Espanyol, agreujats durant els quaranta anys de dictadura militar, han disminuït la seva gravetat i d'altres s'han resolt. Però aquesta evolució no es deu a la Constitució de 1978, sinó a la integració de l'Estat Espanyol a la gran àrea de progrés que van crear els demòcrates europeus, després de la derrota del feixisme, l'any 1945.

Els partits antifranyquistes, republicans i nacionalistes, només podien acatar la monarquia com a règim transitori, preparació de la veritable superació la insurrecció militar de 1936 i del retorn a la democràcia republicana. Només la disjuntiva entre dictadura i monarquia, plantejada a la mort de Franco, feia que aquesta quedés justificada com a mal menor. Però, per evitar aquesta superació, la Constitució vigent és un text bloquejat amb unes condicions impossibles de superar per a reformar-la en punts essencials com la monarquia o el dret a l'autodeterminació.

La legitimació de la monarquia per part dels partits antifranyquistes ha tingut conseqüències greus:

- L'exèrcit continua enaltint als caps militars que es van rebel·lar contra la democràcia en els seus discursos i en els seus textos, mentre que els caps militars fidels a la legalitat republicana continuen proscriu.
- S'han deixat impunes els centenars de milers de crims del franquisme, i han continuat en els seus llocs els jutges que van aplicar la repressió franquista. D'aquesta manera la justícia continua sent una assignatura pendent que impedeix el naixement d'un veritable esperit cívic, el valor principal de la democràcia.
- El sistema autonòmic no ha resolt els drets de les nacionalitats ibèriques, com veurem en analitzar l'Estatut de 1979 i com mostra el conflicte basc.
- S'ha incrementat l'enorme concentració de poder econòmic en l'oligarquia espanyola, que ha acaparat més poder mediàtic que cap altre època de la història.
- Els partits polítics, els sindicats, els mitjans de comunicació del règim estan molt mediatitzats pel finançament, fet que provoca un baix nivell d'afiliació i un alt índex d'abstenció.

2.3. Conseqüències de 25 anys de monarquia post-franyquista

En definitiva la Constitució de 1978 ha general una democràcia de baixa qualitat, que repeteix, amb mètodes audiovisuals, tots els vicis de la primera Restauració borbònica. El Partit Popular i el PSOE fan el paper de partits turnants i defensors de les essències constitucionals. El PSOE va sucumbir a "l'encant secular de la monarquia" de que parlava Jaurès i va abandonar el republicanisme i el dret a l'autodeterminació que reconeixia en el XXVII Congrés de 1976. L'esquerra marxista era accidentalista amb l'excusa que els governs sempre representen les classes dominants, però el règim monàrquic ha reforçat l'oligarquia espanyola de sempre. A la segona Restauració el control caciquil ha estat substituït per la manipulació mediàtica, gràcies al control dels mitjans de comunicació. Els partits del sistema han reproduït el sistema clientelar en el que una petita minoria controla tota l'organització. El resultat, com en la primera Restauració, ha estat una opinió pública esmoreïda, pendent de les retransmissions esportives i fascinada per programes com "El Gran Hermano". El contrast amb l'esclat cultural de la República és colpidor.

La corrupció no ha estat un element accidental, sinó inherent a la monarquia post-franyquista. Ha servit per afavorir uns partits, uns sindicats i uns mitjans de comunicació i per ofegar-ne d'altres, comprant voluntats i neutralitzant-ne d'altres. No s'entén l'evolució política dels darrers vint-i-cinc anys sense l'omnipresència del finançament ocult i de la corrupció. El suïcidi polític dels "Procuradores en Cortes", que van votar la llei de la Reforma Política que va permetre les eleccions de juny de 1977, només s'explica per les contraprestacions aconseguïdes. La UCD va néixer del no res, amb despeses enormes que només es van poder pagar amb la utilització dels fons del govern. El finançament del PSOE i de la UGT en els primers anys de la Transició va provenir de la Internacional Socialista. Igualment obscur va ser el finançament del Partit Comunista. Els casos de corrupció sota el mandat del PSOE es van multiplicar, des del cas Juan Guerra a la trama del GAL, passant per Filesa, l'Expo de Sevilla, l'AVE, etc. També l'UGT va ser temptada per la corrupció amb els cas de la cooperativa d'habitatges. El cas Naseiro, el cas del túnel de Sóller, i d'altres afers han sorgit allà on ha manat el PP. La corrupció ha afectat també als cercles financers més elevats, amb casos espectaculars com el de Ruiz Mateos en el cas Rumasa, el de Mario Conde en el cas Banesto i el de Javier De la Rosa en el cas Kio.

2. Noves oportunitats i noves exclusions socials

3.0. Consideracions generals

Esquerra Republicana no pot compartir el triomfalisme dels defensors del règim que presenten una situació econòmica esplendorosa, caracteritzada pel creixement econòmic, la integració a la moneda única europea, la construcció de grans infraestructures, l'extensió de l'Estat del Benestar, etc. Sense caure en el catastrofisme hem de ressaltar els alts índex d'atur que encara es mantenen i que afecten sobretot els joves i les dones, la precarietat laboral que afecta una tercera part dels treballadors, els alts preus dels habitatges que impedeix moltes parelles de formar una família, els desequilibris territorials i les agressions al medi ambient, la persistència, encara avui, de pobresa extrema que afecta a centenars de milers de persones.

De la mateixa manera, sense negar el progrés que representen els avenços tecnològics, no podem pensar que siguin la panacea que resoldrà els problemes econòmics i socials que pateixen els Països Catalans, com defensen, els apologistes de la "modernitat". Esquerra, hereva d'una gran tradició d'estudis econòmics i científics, ha d'analitzar amb rigor, sense triomfalismes ni catastrofismes, l'evolució econòmica catalana dels darrers anys, que ve determinada per l'evolució a nivell europeu, global i espanyol. A partir d'aquesta anàlisi ens podrem dotar d'un projecte i d'un discurs econòmic i social propi.

3.1. La Construcció de la Unió Europea.

Les grans transformacions econòmiques i tecnològiques de la dècada dels seixanta han continuat en els vint-i-cinc anys de monarquia post-franquista. El canvi més transcendental ha estat l'entrada al Mercat Únic europeu, que ha posat fi a dos segles de tancament de l'economia catalana en el mercat espanyol. Aquest canvi ha alterat les condicions d'existència de les empreses catalanes i les relacions entre la nostra nació i l'Estat Espanyol. La dependència de l'economia catalana envers el mercat espanyol ha determinat els lligams amb el Regne d'Espanya, condicionant les perspectives econòmiques d'empresaris i treballadors. Per exemple, en una economia tancada i protegida per alts aranzels, els costos del dèficit fiscal podia ser compensats per la seva repercussió en un preu més elevat en els productes catalans. Però amb la competència internacional aquest sobrepreu no existeix i el dèficit fiscal és un espoli.

Des de la integració al Mercat Únic el procés d'unitat europea s'ha accelerat amb els tractats de Maastricht i d'Amsterdam que han portat la Unió Europea i la moneda única, l'euro. La unificació econòmica avança més ràpidament que la unitat política, per això l'euro ja és una realitat, després d'un procés de convergència econòmica que va imposar una disciplina pressupostària, financera i monetària ajustada als acords de Maastricht. La reforma de les institucions i l'ampliació de la Unió a 12 nous països de l'antic bloc de l'Est, és molt més lenta i provoca moltes més resistències dels Estats, com s'ha fet palès a la darrera trobada de caps d'Estat de Niça.

No hi haurà una autèntica Unió Europea mentre l'impuls d'aquesta estigui en mans dels Estats i no hi hagi autèntics moviments de ciutadans i de l'opinió pública que la dinamitzin. Les institucions comunitàries, com la Comissió o el Parlament Europeu, tenen massa poca autoritat moral, perquè responen als equilibris de poder entre els Estats i no al debat de les grans opcions de futur. Només temes com la malaltia de "les vaques boges" fan adonar als ciutadans de les nacions europees que hi ha problemes comuns, que provenen de polítiques agroalimentàries que els ciutadans europeus no han debatut. També els atacs generalitzats al model d'Estat del Benestar que a Europa s'ha desenvolupat com enlloc, gràcies a la força de l'esquerra democràtica, ens fan adonar tenim un model de societat propi, europeu, que hem de defensar davant de l'avenç del model de capitalisme ultraliberal.

3.2. Evolució econòmica internacional: globalització i noves tecnologies

El problema de fons de l'evolució econòmica mundial és la gran explosió demogràfica que ha fet que la població s'hagi doblat en els darrers trenta anys, superant els 6.000 milions

d'habitants. La causa principal d'aquest increment és la discriminació de la dona per cultures que neguen a les nenes l'accés a l'educació, les redueixen a una tutela perpètua dels pares o marits. L'augment de persones s'ha concentrat en els països pobres i ha multiplicat les diferències entre països rics i països pobres, amb greus problemes com les migracions, el deute extern, la creació de grans metròpolis amb milions d'habitants en condicions de vida miserables, entre d'altres. D'altra banda el creixement constant de la producció als països rics causa greus problemes medioambientals, com l'escalfament del planeta, la destrucció de la capa d'ozó o l'exhauriment dels recursos naturals.

Tota l'evolució econòmica de les darreres dècades ha estat portada a terme d'acord amb els paràmetres ideològics, intel·lectuals i propagandístics de la dreta. S'ha entronitzat el lliure mercat, l'empresa privada, l'afany de riquesa, com a garantia de creixement econòmic i progrés tecnològic. S'han presentat com a sacrificis inevitables per al progrés l'atur dels treballadors, el retall de les condicions laborals, la disminució de l'Estat del Benestar, etc. S'ha enaltit com a cim de la modernitat l'ostentació de la riquesa, la diversió superficial, el cosmopolitisme sense arrels.

Davant aquesta ofensiva conservadora l'esquerra mundial ha patit una manca d'alternatives intel·lectuals, polítiques, econòmiques i culturals. Per un costat la caiguda del Bloc Soviètic ha posat al descobert les misèries del sistema del socialisme real i ha desprestigiado per molts anys el comunisme. Per l'altra costat el model socialdemòcrata, basat en l'increment anual del pes de l'Estat en l'economia, per a redistribuir la renda disponible, ha arribat als seus límits, a causa del alt nivell d'impostos al que s'ha arribat a certs països i per l'arteriosclerosi de les burocràcies creades. Tanmateix és innegable que l'Estat del Benestar creat per l'esquerra democràtica és un gran model de societat, que cal defensar contra els ideòlegs del capitalisme salvatge. No es pot posar com a model una societat com la nord-americana que sent la més rica del planeta té dos milions de persones a la presó i milions de pobres sense casa. Avui el problema més greu del model societat del Benestar prové de la seva limitació a nivell de cada Estat i la seva falta d'adaptació a la nova escala global de l'economia planetària.

El model de capitalisme salvatge que la dreta vol imposar amb l'excusa de la globalització té conseqüències greus a molts països i que el model no pot resoldre. Per això ha sorgit un moviment internacional de denúncia de les deficiències del model capitalista de globalització que aprofita les reunions del FMI i del BM, com a Seattle o Praga, per expressar la seva repulsa. A més de les denúncies, es van formulant propostes alternatives com l'anomenada "Taxa Tobin" (premi Nobel d'Economia) que és un impost sobre el moviment dels capitals que es destinaria als països més pobres. Combinant acció i reflexió han de sortir les alternatives generals i locals als problemes globals de la Humanitat i als concrets de cada nació.

3.3. Evolució econòmica a l'Estat Espanyol amb el govern socialista

L'entrada al Mercat Únic a la dècada dels vuitanta va permetre treure l'economia espanyola de la profunda crisi que havia patit per la coincidència del final del franquisme i les dues primeres crisis del petroli. El franquisme havia deixat una producció basada en la protecció aranzelària, unes empreses estatals deficitàries (construcció naval, siderúrgia, mineria, etc.) i uns grans grups financers i industrials obsolets. Entre 1975 i 1985 van tancar milers d'empreses i es van produir centenars de milers d'acomiadaments de treballadors. En poc anys es va passar d'una situació de plena ocupació a haver-hi prop de tres milions de parats. La situació va ser molt diferent a les zones amb grans empreses estatals que van obtenir grans ajudes públiques, de les regions amb petites i mitjanes empreses, que no van rebre cap subvenció.

L'entrada al Mercat Únic va suposar l'arribada de molts capitals estrangers que van comprar moltes empreses del país i van obrir noves fàbriques. Es va produir una eufòria econòmica en certs cercles econòmics, on es va donar l'anomenada "cultura del pelotazo", que consistia en la venda d'empreses a inversors estrangers amb grans guanys especulatiu. La concessió a Barcelona de les Olimpíades de 1992 i a Sevilla de l'Expo del mateix any va generalitzar el triomfalisme econòmic i polític. En aquesta conjuntura el govern socialista va portar a terme un programa socialdemòcrata clàssic, amb l'establiment d'un Estat del Benestar modest, però valorat en relació amb la seva inexistència anterior. Aquest Estat del Benestar també va implicar uns grans

transvasaments de rendes des de les zones industrials a les zones agràries i un increment de la pressió fiscal a un ritme sense precedents a Europa. Es van disparar els dèficits públics i es van elevar els tipus d'interès, desanimant la inversió en producció real.

Els fonaments del creixement eren falsos, no es van aprofitar els anys d'adaptació al Mercat Únic i sectors sencers de la producció industrial van desaparèixer. Mentre els dirigents polítics inauguraven les noves fàbriques de les multinacionals, desapareixien les empreses del país. Per això l'any 1993 es va produir una crisi econòmica d'una duresa inusitada, amb centenars de milers de treballadors al carrer. La resposta del govern socialista va ser la reducció dels costos laborals, la introducció de nous contractes temporals que van generalitzar la precarietat laboral, i la devaluació de la pesseta. Alhora, el va obrir el procés de Maastrich cap a la moneda única, que exigia una política econòmica restrictiva, que va augmentar l'atur i va retallar les prestacions socials. L'Estat Espanyol va aconseguir la creació dels "fons de cohesió", que havien de permetre la creació de d'infraestructures en els països que tinguessin una renda mitjana baixa.

3.4. L'evolució econòmica a l'Estat Espanyol amb el govern del Partit Popular

L'any 1996 el Partit Popular va guanyar les eleccions sense majoria absoluta. Va fer un pacte parlamentari amb CiU centrat en acomplir les condicions per formar part de la moneda única. La conjuntura internacional favorable va permetre un gran increment de les exportacions els anys 1996-1998, que va arrossegar la confiança dels consumidors i va fer disminuir l'atur als nivells de començaments dels anys 80. La política antisocial de l'anterior govern del PSOE havia estat tan brutal que la dreta es va limitar a continuar-la, consolidant unes condicions de precarietat laboral sense precedents.

El PP ha culminat el procés de privatització i de concentració del poder econòmic i mediàtic de l'oligarquia espanyola que havia iniciat el ministre d'economia socialista Carlos Solchaga. Davant la venda massiva d'empreses espanyoles a multinacionals, els dirigents financers i polítics van dissenyar un triple procés: la concentració de les grans empreses privades, la privatització de les grans empreses públiques, dirigides per les primeres i la constitució dels anomenats "nuclis durs" d'accionistes espanyols que controlessin els nous grans conglomerats. Així van néixer en temps del ministeri de Solchaga per un costat les fusions bancàries, com el Bilbao-Vizcaya, i per l'altre les noves empreses en vies de privatització, com Repsol, que substituïa l'antiga CAMPSA, Endesa que aplegava les empreses elèctriques de l'INI, la Telefònica, etc. Quan el PP va arribar al poder l'any 1996 el procés ja estava en marxa, però l'Estat encara conservava més del 25 % de les accions i el control per poder nomenar els presidents dels antics monopolis públics. Això va permetre al govern popular nomenar a persones del seu entorn com directores d'aquestes macro-empreses, per a continuació, va privatitzar-les totalment, però mantenint-ne el control amb persones properes al Partit Popular.

D'aquesta manera es reproduïa el capitalisme d'Estat propi de l'oligarquia espanyola, en el que els alts càrrecs polítics i els interessos econòmics es reparteixen els bens públics: primer va ser les desamortitzacions dels bens de l'església i els bens comunals; després la concessió de línies fèrries i navals i d'explotacions mineres; amb la dictadura de Primo de Rivera la Telefònica i la CAMPSA; amb el franquisme l'INI; amb el govern socialista RUMASA i les primeres privatitzacions; ara la privatització total amb el PP. Aquest no s'ha acontentat amb controlar aquestes empreses, sinó que les ha aprofitat per comprar i controlar els grans grups de comunicació, com Antena 3, Via Digital, el diari El Mundo i La Razón, la productora Endemol, emissores de ràdio, mitjançant la Telefònica. El grup Correo, del Banc BBVA, controla TeleCinco i una gran cadena de diaris regionals. L'altre gran grup mediàtic, articulats al voltant del diari El País i Canal Plus, hegemònic durant el mandat de Felipe González, segueix les línies bàsiques del règim, en temes com els fets nacionals basc i català.

D'aquesta manera l'oligarquia espanyola ha establert una hegemonia d'aparença democràtica sense precedents a la història. S'han concentrat en molt poques persones un poder econòmic i mediàtic que no té paral·lel en els altres països democràtics. Per això a l'Estat Espanyol no hi ha grups de premsa i mediàtics d'esquerra, fora del País Basc.

3.5. La provincianització econòmica dels Països Catalans

L'evolució econòmica mundial, europea i espanyola ha accentuat el procés de provincianització de l'economia catalana. Els sectors estratègics com petroli, electricitat, telecomunicacions, altes finances, indústria química, automòbil, línies aèries, informàtica, grans superfícies, televisió i cultura audiovisual, etc. estan en mans dels grans grups financers espanyols, o d'empreses multinacionals. L'oligarquia espanyola ha continuat el procés d'exclusió de les empreses catalanes d'aquests sectors, iniciat amb la Dictadura de Primo de Rivera, expropiant la xarxa telefònica de la Mancomunitat per cedir-la a la Telefònica, o la CAMPSA. La dictadura franquista amb la seva política autàrquica i amb la creació de l'INI va continuar la hostilitat permanent a la iniciativa econòmica catalana, considerada una "región no-adicta" al règim. A la monarquia post-franquista el procés ha continuat, però, amb una major subtilitat. Les grans empreses catalanes, com Fecsa, Cros, Indústries Agrícoles, entre d'altres han anat a parar a mans foranes.

L'espoli fiscal del Països Catalans ha suposat la descapitalització de la nostra economia. La pèrdua fiscal anual de centenars de milions de pessetes, a més del dèficit d'infraestructures, ha provocat una manca de capitals, que han hagut de ser compensats amb la venda d'empreses catalanes a multinacionals. La falta de finançament ha impedit l'aparició de noves generacions d'empresaris i el desenvolupament del moviment cooperatiu, com ho ha fet el moviment cooperatiu de Mondragón al País Basc. La burgesia catalana desnacionalitzada s'ha doblegat a l'espoli fiscal, al marc financer i laboral centralista i s'ha venut el patrimoni empresarial. L'única empresa financera catalana de gran entitat, la Caixa de Pensions, ha estat molt activa en la captació de l'estalvi de les famílies, però ha estat extremadament passiva en les inversions. A la dècada dels vuitanta va dedicar la meitat dels seus dipòsits en deute públic i a la dècada dels noranta ha invertit els seus recursos en formar part dels nuclis durs de Telefònica, Repsol, etc. La diferència és molt gran amb l'actitud de les caixes basques que han impulsat la creació d'empreses pròpies, com per exemple Euskaltel en telefonia. Als Països Catalans la Caixa s'ha centrat en l'explotació de monopolis com els peatges de les autopistes, o en l'especulació immobiliària (Immobilària Colonial).

L'economia catalana s'ha convertit en una economia dependent, amb els centres de decisió fora del nostre territori. D'aquesta manera els llocs de treball de més qualitat i més ben pagats, com la direcció o la recerca, es troben en altres països. I també els avantatges indirectes de tenir els llocs de comandament, com el mecenatge cultural, la inversió en mitjans de comunicació, etc. El resultat de la provincianització ha estat que una nació que durant un segle havia tingut una gran iniciativa econòmica ara no ha pogut proporcionar una feina digna a la nova generació de catalans. Per primera vegada a la història, durant dues dècades seguides s'ha produït un atur estructural proper al 20 % de la població activa i amb una taxa d'activitat de les més baixes d'Europa. I la disminució de l'atur dels darrers anys s'ha fet després d'una dura disminució de les condicions laborals i salarials dels joves en relació a la generació dels seus pares.

La precarietat laboral i els altíssims preus dels van fer caure la natalitat del nostre país als nivells més baixos de tot el món. Aquesta dada mostra la gravetat de la situació que ha viscut la nostra societat, mentre la classe política feien un discurs triomfalista, amb la integració a Europa i els Jocs Olímpics. Ara, quan les generacions buides de la dècada dels vuitanta arriben a l'edat laboral, i, quan per la manca de ma d'obra podrien recuperar unes condicions laborals dignes, les classes dominants recorren a la immigració extra-comunitària per a tenir ma d'obra barata. I fan una llei d'estrangeria per a desposseir-los dels drets de ciutadania i laborals més elementals.

Tota una generació, la que té la millor educació i la que acumula més capital humà, ha estat sacrificada per la falta de previsió estratègica i de coratge per a defensar els drets econòmics dels catalans. S'ha provocat un nefast cercle viciós: el cinisme triomfalista de la classe dirigent ha provocat un escepticisme invencible dels joves vers la política, i aquest allunyament ha possibilitat el triomf electoral i econòmic dels dirigents del sistema. Tanmateix el progrés és possible perquè mantenim una espessa xarxa de petites i mitjanes empreses, amb uns treballadors ben formats i actius i el dinamisme d'una nació que creu en el valor del treball, la ciència i la cultura.

4. La fi d'un cycle del catalanisme. La Constitució i l'Autonomia engany

4.1. Els Estatuts d'Autonomia i la Constitució de 1978

Esquerra Republicana ha de deixar molt clar que els dèficits de l'autonomia són inherents al règim de la monarquia post-franquista i no s'arreglen amb relectures de la Constitució, com preten CiU, ni tampoc amb una interpretació federalista d'aquesta, com proposa el PSC-PSOE. Després de l'intent de genocidi del franquisme els Països Catalans necessitaven, com a mínim, un nivell d'autonomia que els permetés la reconstrucció nacional. La millorar respecte al franquisme no és una causa suficient per a legitimar uns Estatuts que no garanteixen el manteniment d'una societat avançada i la identitat nacional. Dues dècades d'autonomia han palesat la incapacitat d'aquesta per a fer front als problemes urbanístics, econòmics, culturals i ecològics heretats del franquisme i als que es deriven de la globalització. La distància de l'autonomia actual amb la republicana o amb la situació dels cantons suïssos, o dels lands alemanys és abismal. En canvi els partits del règim, inclosa CiU, tenen la barra de defensar que el Regne d'Espanya és l'estat més descentralitzat del món.

L'Estatut de 1932 va ser fruit d'un acte de sobirania, la proclamació de la República Catalana pel President Macià, i regulava les relacions entre el nou poder establert, i la República Espanyola. Per això va ser aprovat abans de presentar-se al Parlament espanyol i després va ser completat amb l'Estatut Interior, que regulava el funcionament de les institucions catalanes. En canvi l'Estatut de 1979 és una Llei Orgànica de l'Estat, aprovada per les Corts Espanyoles i refrendada a posteriori en un plebiscit pels ciutadans de Catalunya.

A partir d'aquesta diferència originària l'autonomia catalana es redueix a un autogovern administratiu, perquè:

- La constitució de 1978 i els Estatuts no reconeixen cada un dels territoris com a "regions autònomes", sinó que es crea una nova institució la Generalitat, que se sobreposa a les administracions locals existents, com les diputacions i els ajuntaments. La Constitució vigent no estableix autonomies territorials, horitzontals, sinó que crea administracions que se sobreposen, que són autònomes en el seu funcionament, però que depenen verticalment de l'Estat Central, la única sobirania reconeguda. Per això el President de la Generalitat actual no té la representació de Catalunya, com en l'autonomia republicana (art. 14 de l'Estatut de 1932), sinó només la representació de la Generalitat.(art. 36. 2. de l'Estatut de 1979)
- La Constitució i els Estatuts ens tracten com una "minoria lingüística". Aquesta és la diferència més notable amb la situació als diferents cantons de Suïssa, a les comunitats flamenques i valones de Bèlgica, al Québec i el Canadà. En aquests estats es reconeix la territorialitat de la llengua, i les persones que hi van a viure, les emissores que hi volen emetre, o les empreses que hi volen vendre, saben que han d'emprar la llengua del territori. En canvi la Constitució estableix la territorialitat del castellà o espanyol a tot el seu territori, amb l'obligació de tots els ciutadans de conèixer-lo i el dret d'usar-lo. En canvi l'ús del català és voluntari, com correspon a una minoria lingüística. La situació de les televisions és l'exemple de la situació: hi ha televisions d'àmbit estatal, considerada la situació normal, i es toleren les televisions autonòmiques a les zones on hi ha minories lingüístiques.
- La Generalitat monàrquica actual no té els tres poders que determinen que una autonomia o un estat en una Constitució federal és política i no simplement una gestora administrativa. En l'àmbit judicial el retrocés respecte a l'autonomia de 1932 és innegable: la Generalitat republicana nomenava jutges, fiscals i personal auxiliar.
- La Constitució de 1978 prohibeix la federació de comunitats autònomes.

Però a més L'Estatut d'autonomia ha estat buidat de les seves competències a través de:

- El cop de timó posterior al 23-F, amb lleis com la LOAPA i la LOFCA
- L'abús en l'aprovació de lleis bàsiques de l'estat que no deixen marge de maniobra.
- L'abús en l'aplicació centralitzadora de la planificació econòmica i del principi de solidaritat.

- La consideració de les competències exclusives com a concurrencials.
- L'adopció de sentències lesives per part del Tribunal Constitucional.
- La intermediació de l'estat davant de la U.E en competències de la Generalitat.
- La permanència d'estructures centrals en àmbits on la competència és exclusiva i ús de l'abundància pressupostària d'aquestes davant de l'asfíxia financera de les Comunitats autònomes, per recuperar el terreny perdut.
- Un finançament que ha estat l'asfíxia permanent dels governs autònoms.

El més greu és que aquesta retallada dels Estatuts ha comptat amb el suport dels antics partits antifrancistes, com el PSC-PSOE que va donar suport a la LOAPA, o CiU que va donar suport a la llei de televisions privades.

4.2. Sistema de partits i organitzacions socials als Països Catalans sota la monarquia

La integració dels partits catalans d'esquerra, en especial el PSC, partit majoritari, en partits estatals ha estat decisiva en l'evolució política catalana. Ha suposat un retrocés a la situació anterior a la Solidaritat Catalana de 1907, quan els partits de la primera Restauració dominaven la representació política de Catalunya. Ha esborrat davant l'oligarquia i la societat espanyola la imatge que s'havia projectat a les eleccions de 1977, d'un 80 % dels ciutadans de Catalunya donant suport als partits compromesos amb els quatre punts de l'Assemblea de Catalunya. Aquesta percepció ha estat substituïda per la d'una Catalunya en la que els "partidos nacionales" PSOE i PP guanyen a totes les eleccions amb dues terceres parts dels vots, excepte les eleccions autonòmiques en les que guanya Jordi Pujol. Aquesta imatge electoral coincideix amb el disseny constitucional que reconeix els catalano-parlants com una minoria lingüística, amb uns determinats drets de tipus cultural, però sense un territori propi. També coincideix amb el model televisiu. En aquest sentit els partits nacionalistes (CiU i ERC al Principat) serien els representants no d'una nació amb el seu territori històric, sinó d'una minoria nacional, minoria en el seu propi territori històric i un fenomen en vies d'extinció, davant l'allau de les noves tecnologies i del poder mediàtic dirigit des de Madrid.

S'ha perdut el projecte d'una societat catalana capaç d'integrar els ciutadans amb els orígens familiars a la resta de la península i s'ha substituït pel manteniment indefinit de dues comunitats, una catalanoparlant, que estaria minoritzada en el seu territori històric, i l'altre castellanoparlant que formaria part de la cultura i el mercat homogeni espanyol. Les noves immigracions extracomunitàries es socialitzarien aquí en la cultura dominant espanyola. La suma de la imatge dels catalans com minoria lingüística i política i l'acceptació de l'existència de dues comunitats suposa una enorme feblesa que suposa una amenaça pel manteniment de la identitat nacional catalana, la seva progressiva minorització, fins a la seva desaparició. El procés ja està molt avançat a la Catalunya Nord, a ciutats com Alacant, i cap comarca pot considerar-se'n immune.

4.3. L'estructura comunicativa i la creació d'opinió

L'evolució del panorama polític durant l'autonomia limitada ha estat condicionada per l'estructura dels mitjans de comunicació i els grans canvis que s'han produït en aquest camp. Des de la seva creació la Televisió Espanyola ha estat un instrument al servei del govern central i la situació no ha canviat amb cap govern. Amb la l'Estad Autònom no es va seguir l'exemple de la República Federal Alemanya, on només hi ha els canals públics dels diferents länder, ni el model suís o el belga. La única variació en el panorama audiovisual va ser la creació de Televisió de Catalunya, que va seguir el model de control per part del govern català de torn.

L'any 1986 es va permetre la creació de tres canals de televisió privada en règim de concessió de servei públic. La llei va considerar que el territori espanyol era homogeni, amb una única llengua i no va establir cap mena de respecte a les llengües no-estatals, tot i que la Constitució explicita que les llengües regionals seran objecte d'especial protecció. La raó és que les grans empreses de publicitat conceben Espanya com un mercat únic i el volen uniforme. La publicitat s'ha convertit en la principal font de finançament dels mitjans de comunicació i són un poder fàctic de primer ordre. Hi hagut una política comunicativa deliberada de l'oligarquia

espanyola per potenciar unes determinades empreses de comunicació i per ofegar finançament d'altres. La premsa d'esquerres i la nacionalista no ha rebut anuncis dels grans majoristes de publicitat mentre que els grups periodístics radicats a Madrid han comptat amb el suport de la gran banca i la publicitat de les grans empreses. Això ha permès als diaris i televisions de Madrid penetrar d'una manera sense precedents a la comunicació dels Països Catalans, controlant una part important de l'opinió.

Sense mitjans de comunicació propis s'ha pogut controlar la creació d'estats d'opinió, convencent a sectors molt amplis de la inutilitat de les idees rupturistes, de que els sentiments nacionalistes eren obsolets i que la modernitat consistia en lloar el capitalisme salvatge. Sense aquest control dels mitjans de comunicació no hauria estat possible la domesticació dels partits polítics catalans antifranquistes.

4.4. L'evolució del reconeixement dels fets nacionals als darrers anys

Mentre el desenvolupament de l'estat autonòmic espanyol és feia amb els criteris més restrictius, el corrent mundial anava en direcció contrària. La caiguda del Mur de Berlín va consagrar el dret a l'autodeterminació, i sobre aquesta base es va produir tan la unificació d'Alemanya, com la independència de les repúbliques bàltiques, la dissolució de la Unió Soviètica, la separació de Txèquia i Eslovàquia, i també, finalment el fraccionament de l'antiga Iugoslàvia.

També a Europa occidental es produeixen processos de desagregació, a Estats aparentment molt cohesionats des de fa segles, com el cas de la "devolution" dels parlaments de Escòcia i Gal·les al Regne Unit. També la República Francesa ha hagut de concedir una cautelosa autonomia a Còrcega. A Itàlia la irrupció de les diferents Lligues del Nord ha obligat a reformar la Constitució en sentit més federal.

5. El pujolisme i el maragallisme, opcions del passat.

5.1. El PSC-PSOE i el maragallisme

La situació política del nostre país ve determinada per la majoria absoluta del Partit Popular a les eleccions del mes de març del 2000. Davant de l'avenç de la dreta d'origen franquista l'esquerra majoritària del país no té cap projecte polític, ni cap actitud de fermesa, només una personalitat mediàtica, Paqual Maragall. La dreta nacionalista tampoc té cap resposta, ni té vergonya: només intenta allargar la seva estada al poder gràcies als vots del Partit Popular que ha desencadenat una de les més ferotges campanyes contra el nacionalisme.

El PSC-PSOE recull ara les conseqüències d'haver esterilitzat, en dues dècades, una de les esquerres més actives d'Europa, que havia recuperat la seva vitalitat després dels afusellaments, l'exili i les presons franquistes. Catalunya va sortir del franquisme amb gran moviment social que aplegava un sindicalisme molt reivindicatiu, unes associacions de veïns de potència creixent, un moviment per la renovació pedagògica, una cultura pròpia amb la "Nova Cançó", el teatre independent, etc., una gran presència cívica als col·legis professionals, molts periodistes progressistes. Dintre de l'esquerra catalana la coalició Socialistes de Catalunya va ser la primera força electoral del Principat. L'esquerra catalana evocava els antecedents de l'urbanisme, de l'escola primària i secundària i de la universitat autònoma, de l'explosió cultural, dels avenços socials de la República. Les enormes esperances que feien preveure que de manera natural es produiria la "normalització lingüística" i les dues comunitats lingüístiques es fondrien en un sol poble de cultura catalana.

La dinàmica d'esquerres de Catalunya era la gran amenaça de desestabilització de la monarquia post-franquista. Dues grans maniobres magistrals van desactivar aquest perill per al nou règim: el retorn del President de la Generalitat a l'exili en les condicions en que es va fer i la integració del PSC en el PSOE, que es va convertir en una federació més.

La primera conseqüència de la integració del PSC en el PSOE va ser la liquidació del moviment catalanista d'esquerra, amb la desmobilització del moviment sindical, paral·lela a una

crisi econòmica terrible; amb la feblesa del moviment veïnal després de les eleccions municipals; el moviment educatiu dividit davant la nova Generalitat convergent; amb el moviment cultural català, com la nova cançó, abandonat per l'esquerra per catalanista i per la Generalitat per esquerrà. La desmobilització va anar acompanyada per l'obsessió per ser "partit de govern". A les dues primeres legislatures els socialistes catalans van mantenir el grup parlamentari propi, però l'any 1982, va ser considerat més important tenir tres ministres en el "Gobierno de la Nación", que mantenir un grup parlamentari que havia perdut la sobirania real.

La victòria a les eleccions municipals de 1979 i l'arribada al govern espanyol del PSOE l'any 1982 van proporcionar un enorme poder al PSC-PSOE, que, sense estratègia a llarg termini és va convertir en una estructura "clientelar", que no necessitava ni militants ni ideologia, sinó executius sense reserves mentals que practiquessin la "realpolitik". Els projectes de gran abast, com la planificació urbanística de Catalunya o un model cultural propi eren ajornats sistemàticament davant les realitzacions amb impacte mediàtic. Amb l'acumulació de poder, les necessitats a satisfer una clientela creixent es multipliquen; les petites corrupteles, com l'enxufisme, esdevenen corrupcions d'abast més gran. El socialisme es va reduir a una "marca" comercial, els gerents de la qual havien de captar les tendències de "l'audiència", per tal de guanyar eleccions i mantenir-se al poder; amb això es renuncia a fer "pedagogia" del seu model de societat. En aquesta estratègia de marketing, la política d'imatge i el control dels mitjans de comunicació esdevenen un element estratègic, i es recorren a tots els mitjans per aconseguir-la, des dels financers als pressupostos de publicitat, passant si és necessari, pel CESID.

Sense un projecte de futur engrescador resorgeix amb força la divisió electoral segons les comunitats lingüístiques: els ciutadans de parla castellana voten el PSC-PSOE i els de parla catalana donen suport a CiU. Amb aquest resultat s'anul·la la principal raó que legitimava el Pacte d'Abril de 1977 entre el socialisme català i el PSOE .

Per contrarestar la pèrdua de la identitat socialista va sorgir el projecte de les Olimpíades de 1992. La primera etapa de govern municipal d'esquerra va consistir en urbanitzar les victòries del moviment veïnal en forma de solars per a zones verdes i parcs metropolitans. A mitjans dels anys 80 aquest via s'havia esgotat i les Olimpíades permetien aconseguir alhora una gran projecció internacional, una gran presència als mitjans de comunicació i grans inversions per a Barcelona i la seva àrea. També es va aprofitar el moviment olímpic per impulsar una cultura superficial, basada en el disseny i la modernitat, que va anular definitivament les arrels del socialisme en la cultura popular i nacional de la II República. Aquesta estratègia va permetre una gran transformació de la ciutat, però també va una enorme hipoteca: sense canvis en la planificació territorial, sense inversions s'ha provocat un creixement desequilibrat a l'àrea metropolitana, poca oferta de sòl i l'encariment dels preus dels habitatges i dels terrenys industrials.

La "dolça derrota" electoral de 1996 va acabar afectant el PSC-PSOE, que es va trobar sense poder i sense identitat socialista i nacional. Maragall es va convertir en el principal actiu mediàtic dels socialistes va evocar els anys en que l'esquerra catalana tenia l'hegemonia ideològica i cultural i d'aquí va sortir la fundació de Ciutadans pel Canvi. Hi havia una renovació de la imatge i del discurs, però sense qüestionar ni el règim, malgrat parlar de federalisme, ni l'estructura de partit, ni la dependència del PSOE. Com operació mediàtica va funcionar bastant bé i va neutralitzar el desprestigi acumulat pel PSOE. Maragall va guanyar en nombre de vots, però la llei electoral va tornar a donar la presidència a Jordi Pujol. L'intent de recuperar la identitat perduda d'esquerra catalana va permetre formar un grup propi al Senat, recuperant el nom de "Entesa", amb el pacte amb el nostre partit.

5.2. El règim de Jordi Pujol

Jordi Pujol també es troba en un cul de sac sense sortida, per haver-se integrat en el sistema, després d'haver ajudat decisivament a mantenir un marc polític català propi. Després de les eleccions de 1977, la integració del PSC en el PSOE, de Unió Democràtica a Centristes de Catalunya i del PSUC al PCE va posar en perill l'existència d'un sistema de partits catalans, tal com havia existit des del 1900. La tossuderia de CDC i de Jordi Pujol, amb només el 15% dels vots, i la fidelitat històrica d'ERC dirigida per Heribert Barrera, van mantenir la presència de partits catalans

sobirans. Al País Valencià i a les Illes aquesta representació política pròpia va pràcticament desaparèixer. L'arribada de Jordi Pujol a la presidència de la Generalitat va permetre reconstruir un espai i un poder polític propi.

Les limitades competències autonòmiques no permetien portar a terme l'autèntica obra de reconstrucció nacional que necessitava Catalunya, però permetien portar a terme algunes tasques importants com l'educació, algunes passes en la normalització lingüística, la creació de Ràdio i Televisió de Catalunya, entre d'altres. Però molt aviat van sortir a la llum les contradiccions entre la modèstia autonòmica de les noves institucions i la retòrica de Convergència. El discurs nacionalista de CiU hauria d'haver portat a una actitud semblant a la del PNB que no va votar la Constitució i que sempre ha presentat l'Estatut com una solució transitòria. Tanmateix Convergència va optar per legitimar la Constitució de 1978 i l'Estatut de 1979. Per amagar aquestes contradiccions es van desenvolupar una política d'imatge de la Generalitat que la magnifica com una mena de mini-estat, multiplicant la simbologia i el protocol, els viatges a l'estranger i la publicitat institucional. També es va crear un culte a la personalitat a Jordi Pujol, presentant-lo com l'home providencial, gràcies a l'habilitat del qual era possible multiplicar el poder català, malgrat l'hostilitat dels governs espanyols. També ha estat presentat com l'ideòleg del nacionalisme i el guia espiritual de la nació.

L'hegemonia de CiU ja va néixer amb fortes hipoteques. Després de les eleccions de 1977 va donar suport al llarg de dues legislatures al govern Suárez que no tenia majoria absoluta. A canvi, a les eleccions de l'any 1980, va obtenir el suport de la dreta econòmica catalana, liderada pel Fomento del Trabajo Nacional, va aportar molts milions per evitar el triomf de l'esquerra. A més la crisi econòmica era molt forta i Banca Catalana necessitava un tracte "considerat" per part del Banc d'Espanya i del govern en general. Es van va crear uns lligams de supeditació de Jordi Pujol envers el règim i la dreta espanyola, un llast que farà que reproduïxi el comportament de la Lliga Regionalista. Dissolt el govern d'unitat de la Generalitat provisional i l'Assemblea de Parlamentaris es va abandonar l'estratègia de presentar un bloc català de tots els partits. Pujol va optar per presentar Convergència a Madrid com "**la minoria catalana**" i atorgar-se la representació de la catalanitat. Això suposava avantatges en termes de protagonisme per a CiU, però debilitava Catalunya perquè en consolidava la percepció com a minoria lingüística, i no com a nació que engloba ciutadans i territori. La projecció de catalans i bascos com a minories identitàries, i no com a nacions, ha permès presentar els nacionalismes ibèrics com opcions ideològiques d'una part de la ciutadania, obviat l'existència de drets històrics i territorials.

L'actuació de CiU com a "partit frontissa" a nivell estatal, a canvi de millores per a la Generalitat, ha provocat, també, la reacció d'unitat dels partits d'àmbit estatal: els drets de Catalunya eren presentats com a contraprestacions de negociacions partidàries i vistos, a Espanya, com a xantatges parlamentaris inadmissibles. El "pacte autonòmic" entre la UCD i el PSOE, amb la LOAPA com a resultat, l'any 1981, i el pacte entre el PP i el PSOE actuals són fruit d'aquest estat d'opinió.

Des de bon començament el finançament va asfixiar el desenvolupament de la Generalitat. Aquest, els primers anys, s'havia de basar en la valoració dels traspassos de competències. A començaments dels anys 80 les inversions i els serveis públics heretats del franquisme eren molt deficientes i els costos molt baixos. Tot i així, amb la majoria absoluta socialista de 1982, la valoració feta en temps de la UCD es va rebaixar a la meitat, amb el propòsit d'ofegar l'autonomia catalana. Després va venir l'enorme increment de la pressió fiscal i el dèficit públic, mentre la Generalitat va continuar amb les valoracions dels traspassos a nivell franquista. Tanmateix Jordi Pujol, en tots els seus 20 anys de presidència, per les seves hipoteques amb el règim, ha estat incapaç de passar al finançament definitiu que ha de ser la mitjana entre la població catalana (16%) i l'esforç fiscal de Catalunya (22%). Ni tan sols ha aconseguit que es fessin els estudis necessaris per a portar a terme les previsions de l'Estatut.

La pèrdua d'un projecte històric nacionalista, el caràcter personalista de la seva presidència i la naturalesa administrativa de la Generalitat han portat a la inexistència d'una política cultural que pugui ser titllada de nacional. La diferència amb l'acció cultural de la Mancomunitat i la Generalitat republicana és abismal. La Generalitat de Catalunya és la institució europea que dedica un percentatge menor dels seus pressupostos a la cultura. S'ha partit de la premissa que la cultura

catalana era la que utilitzava la nostra llengua; n'hi havia prou amb que els personatges de la sèrie Dallas parlessin en català. La direcció i l'hegemonia de les grans creacions culturals no tenen referents nacionals, les infraestructures culturals creades amb diners públics estan més al servei de l'espectacle que a la difusió d'un sistema de valors cívics i nacionals. El resultat és que el poble català, i molt especialment les noves generacions, no coneixen la seva història, ni la seva música, ni la seva arquitectura, ni el seu cinema, etc, i el nivell de consciència nacional és dels més baixos d'Europa.

Amb aquesta falta de sentit nacional el partit i la Generalitat de Jordi Pujol han reproduït una política clientelar anàloga a la que els socialistes han portat als Ajuntaments. Com en els cas socialista, les influències, les corrupteles i finalment la corrupció a certs nivells s'ha apoderat de l'administració catalana. La gran força i el gran esperit cívic de Catalunya que havia de distingir la política i l'administració catalana de l'espanyola no ha nascut. Les nostres institucions han desenvolupat els mateixos tics i els mateixos vicis, la mateixa desmotivació burocràtica d'arrel centralista que havíem de desterrar.

5.3 País Valencià: De Lerma a Zaplana

La integració del PSPV al PSOE i l'absència d'un sistema de partits valencians propi. La dura batalla del secessionisme lingüístic. El diari Las Provincias. La Unió Valenciana. L'acceptació de la via del 143 per a l'Estatut, la denominació Comunitat Valenciana i de la bandera amb la franja blava. L'administració Lerma. L'accés de Zaplana al poder i l'hegemonia del PP. La divisió del PSOE

5.4 Les Illes Balears: del "nostro amo" Canyelles al Pacte de Progrés

5.5 La situació a la Catalunya-nord

5.6 La majoria absoluta del PP

Pocs mesos després de la majoria absoluta el PP ha perdut la seva imatge de partit centrista i ha recuperat la tradició de la dreta autoritària espanyola. La suma d'una Constitució, redactada sota la pressió dels poders fàctics del franquisme, amb la majoria absoluta d'un partit que aplega els hereus del franquisme, obra unes obscures perspectives de futur autoritari. Un autoritarisme subtil que serà camuflat gràcies a la concentració de poder econòmic i mediàtic del PP, i a la legitimitat d'una majoria absoluta. Les arrels del Partido Popular es troben en la dreta autoritària espanyolista, en especial Cánovas del Castillo i Maura, que són la màxima expressió de que es pot ser constitucionalista i no ser demòcrata. De l'entorn de Maura van sortir els principals suports de la Dictadura de Primo de Rivera, com Calvo Sotelo, i la Falange Española es va nodrir d'antics membres de les joventuts mauristes. Es tracta d'una dreta doctrinària que ha hagut de contemporitzar amb els partits de la dreta nacionalista mentre els ha necessitat, però que té els seus signes d'identitat en una concepció d'Espanya unitària i autoritària, hereva de la Reconquesta i de la Inquisició. Discrepar de la seva concepció mística d'Espanya no suposa sostenir una visió de la història diferent, sinó una heretgia que cal combatre amb un nou tipus d'"autos de fe", portats a terme pels mitjans de comunicació addictes.

La desfeta de la UCD va convertir l'Alianza Popular en el partit de la dreta espanyola que agrupava tots els antics franquistes. Aquests antecedents van permetre al Partit Socialista unes còmodes majories durant molts anys fins que els casos de corrupció acumulats van acabar-lo de desprestigar de manera definitiva. El Partido Popular, nou nom dels neo-franquistes, va haver de seguir una estratègia d'enorme duresa, destapant els casos de corrupció, en especial el cas GAL, per a desallotjar el PSOE del govern. El poder que l'actual Constitució atorga a l'executiu és enorme gràcies al control dels mitjans de comunicació pública com TVE, del sistema judicial, gràcies al control de la fiscalia i del nomenament dels alts càrrecs del poder judicial, del sistema econòmic, gràcies al Banc d'Espanya i la seva capacitat de pressió sobre els grans bancs, que

controlen els mitjans de comunicació privats. El PP va necessitar una virulenta campanya per trencar la fèrria defensa del PSOE al poder, que ha continuat ara contra el nacionalisme.

Un cop en el poder el PP es va dedicar a muntar la seva xarxa de poder mediàtic, gràcies al control de les grans empreses. També va irrompre en la fiscalia i en els òrgans del poder judicial per desplaçar els magistrats nomenats pel PSOE. Va aprofitar el control que tenia en les grans empreses semipúbliques per nomenar persones de la seva confiança en els llocs directius, i un cop controlades les va privatitzar totalment, de manera que un nou govern d'un altre partit no els pot treure. D'aquesta manera el poder que acumula el nucli dirigent del Partido Popular és enorme no emana només del poder executiu, sinó que prové del domini sobre les grans empreses privatitzades. D'aquesta manera s'han posat els fonaments d'un nou règim que recorda el control del PRI sobre l'estat mexicà i, gràcies al control dels més importants grups de comunicació, pot satel·litzar fins i tot el principal partit de l'oposició. La resposta autoritària als greus problemes com el conflicte basc, la integració de la immigració extracomunitària, els problemes medio-ambientals com el Pla Hidrològic, entre d'altres, fan preveure tensions socials en els propers anys.

5.7. La crisi del País Basc

Una demanda tan democràtica com la creació d'un "àmbit basc de decisió" per part de partits, sindicats i organitzacions socials bascos ha estat considerada il·legítima pels partits del règim i l'han assimilada als assassinats indiscriminats d'ETA, sense distingir entre el dret a l'autodeterminació i el terrorisme. La reacció del PP i del PSOE a la signatura del Pacte de Lizarra i a la "Declaració de Barcelona" entre Convergència Democràtica, el Partit Nacionalista Basc i el Bloque Nacional Galego, mostra el bloqueig de la Constitució. El PP i el PSOE, partits constitucionalistes, defensen com a font de legitimitat un text redactat sota la pressió dels "poders fàctics" de l'anterior règim i afirmen que en l'actual règim no és possible evolucionar cap a la situació de Suïssa, Bèlgica o el Quebec.

Els atemptats indiscriminats d'ETA són injustificables moralment i políticament i representen una estratègia contraproduent en un país liberal de l'Europa Occidental. Ha perjudicat enormement la causa d'Euskalherria, llevant-li tota força moral, contaminant amb els seus crims les reivindicacions de les nacions ibèriques, aïllant l'esquerra abertzale de tota possible aliança. El terrorisme han permès que el govern espanyol porti a terme una campanya mediàtica, no ja contra els assassinats d'ETA, sinó contra tot el nacionalisme basc, contra tots els nacionalismes ibèrics, contra els que demanem diàleg i contra tots els partits que, segons el PP, mostrin tebior en recolzar els seus plantejaments.

Quan ETA va declarar la treva unilateral el govern espanyol va declarar-la una treva-trampa, però, a l'hora de triar interlocutor va preferir establir negociacions amb l'organització armada, que no pas amb les organitzacions del Pacte de Lizarra, o amb les institucions democràtiques del País Basc i de Navarra. No va aprofitar la treva per propiciar un ambient favorable a la sortida pacífica al conflicte acostant els centenars de presos d'ETA, mantinguts fora d'Euskalherria contra els preceptes de la llei penitenciària. Aquesta mesura hauria afavorit un ambient de distensió i hauria inclinat la correlació de forces, dintre de l'esquerra abertzale, a favor dels partidaris de la lluita política. El refús del diàleg del PP, amb el suport del PSOE, és impròpia d'un país de l'Europa democràtica; només polítics de la dreta autoritària com Margaret Thatcher la han mantinguda, i s'ha demostrat que només ha allargat anys el conflicte d'Irlanda del Nord.

Un estudi comparatiu del tractament informatiu que els governs i els mitjans de comunicació de França, Gran Bretanya o, en el passat Alemanya, han fet de tot el relacionat amb actes terroristes, ens mostraria el grau de manipulació que hi ha en les campanyes del govern espanyol i els mitjans de comunicació controlats pel PP. Per això, els va molestar la reacció del poble català després de l'assassinat per part d'ETA d'Ernest Lluch, i que havia proposat vies de diàleg acompanyades per sortides polítiques, juntament amb Herrero de Miñon. Que centenars de milers de persones reclamessin el diàleg com a via de solució del conflicte basc no entrava en els seus esquemes i desmuntava la seva ofensiva mediàtica.

Després de la manifestació de Barcelona el PP va atendre una demanda anterior del PSOE de fer un pacte antiterrorista. Però, en comptes d'una entesa contra els crims, va sortir el "Pacto por las libertades y contra el terrorisme", que, bàsicament, és un compromís dels dos partits majoritaris a no reconèixer el dret a l'autodeterminació, i a no fer cap pacte de govern amb partits que es proposin aconseguir aquest reconeixement, en especial el PNB. El pacte té la virtut de deixar clara la posició dels partits constitucionalistes. Però és molt més obscur que aquesta actitud i les mesures previstes en el pacte contribueixin a resoldre el conflicte basc i el terrorisme d'ETA.

6. Construir l'alternativa: L'estratègia d'ERC

6.1. Canvi de les actituds profundes del poble català

Davant el proper cicle polític el poble català no pot conformar-se amb petites rectificacions que mantenen la inèrcia política establerta a les darreres dècades, com les que poden representar el successor de Jordi Pujol o Pasqual Maragall. Cal preparar canvis importants en la nostra trajectòria col·lectiva que permetin afrontar les amenaces que la globalització i l'herència del franquisme i de la monarquia representen per a una nació petita sense estat. Hi ha molts símptomes de que s'ha acabat una etapa històrica, al del consens de la transició, i s'està entrant en una de nova. Aquest canvi recorda la desaparició de Cánovas i Sagasta, fa cent anys, que va acabar la primera fase de la Restauració en la monarquia semblava inqüestionable i es va entrar en la progressiva crisi del règim que va culminar amb la II República. Ara ressegueixen amb força els problemes històrics del règim post-franquista, en especial la qüestió nacional i la concentració de poder en l'oligarquia espanyola. I als propers anys es farà cada vegada més evident que la seva solució requereix canvis profunds en les estructures polítiques i socials i en les mentalitats col·lectives.

El primer pas en la construcció de l'alternativa d'ERC és canviar les actituds de fons dels nostres conciutadans, avui enfonsats en el conformisme perquè "tot va bé" i el derrotisme perquè "no hi ha res a fer". El triomfalisme amb que tant Jordi Pujol com Pasqual Maragall presenten la situació de la nostra nació per justificar els seus llargs anys d'estada al poder ha penetrat en la gran majoria de la població i ha fet desaparèixer l'esperit crític i l'ànim combatiu del poble català. S'ha implantat la rutina política i social en tots els àmbits i els que volen remoure les aigües empantanegades i podrides del nostre país són titllats de poc realistes.

El primer pas és la consciència de a gravetat de les amenaces que planen sobre la nostra nació, sense caure en el catastrofisme, com la provincianització econòmica, la manca de sobirania sobre control l'espai hertzià i els mitjans audiovisuals, l'hegemonia cultural de les grans empreses multimèdia, la feblesa electoral partits polítics catalans, el control dels diaris des de Madrid, entre d'altres. El segon és recuperar la confiança en el progrés i combatre el fatalisme que avui ha pres la forma de determinisme econòmic. Avui, gràcies a la consolidació de la democràcia a nivell internacional, les principals batalles són culturals i polítiques, creant estats d'opinió, alertant de perills, alterant els panorames electorals, entre d'altres. N'és una demostració del pes de la creació d'opinió és la difusió de la consciència medioambiental a gran part de la població i dels països europeus, gràcies al treball de recerca i de mobilitzacions del moviment ecologista. Un tercer pas és recuperar la confiança en els partits polítics com a instrument essencial de la transformació de la societat, tornant a l'exemplaritat altruista que van demostrar els fundadors d'Esquerra Republicana.

El projecte històric d'alliberament nacional i social d'Esquerra Republicana exigeix també un estat de tensió democràtica. No ens enfrontem només a petits problemes quotidians que tenen solucions administratives, sinó que les dificultats de cada dia deriven part dels problemes generals com l'espoli fiscal, la precarietat de la nostra cultura, l'especulació i la corrupció i molts altres. Hem d'inculcar al nostre poble que els problemes no es resolen votant cada cert temps.

6.2. L'ampliació de la base social del republicanisme català

Sense una àmplia base social no és possible avançar en la via democràtica cap a la independència. La integració de les organitzacions polítiques i sindicals antifranyquistes majoritàries

en el règim monàrquic les ha convertides en organitzacions burocratitzades, sense projectes de futur. Han esdevingut en una mena de gestories polític-administratives que tramiten les demandes del seu electoral. Enfront d'aquesta actitud Esquerra Republicana ha d'oferir un projecte històric de gran abast, sense deixar de reivindicar les demandes concretes de la gent, però integrant-les en objectiu més ambiciós.

Després d'haver implantat, amb molt d'esforços, una base territorial a la majoria de poblacions del Principat, ha de plantejar-se la implantació en els moviments sectorials, per reconstruir el moviment social de la transició. Cal analitzar a fons la causa d'aquesta feble incidència, que segurament no és la mateixa en cada sectorial. Potser ens falta una definició clara de la naturalesa i finalitat de les sectorials: no queda ben determinat si són comissions internes d'assessorament sobre un determinat tema (economia, urbanisme, sanitat, etc.), si és l'agrupació dels militants que treballen en una determinada àrea (mitjans de comunicació, administració pública, etc.), o bé si tenen com a missió fer patent la presència d'ERC en determinat tipus d'organització (sindicats, associacions de veïns, moviment per les Seleccions esportives catalanes, associacions culturals, etc.). Per tant no queda clar quin ha de ser el seu treball (estudis i propostes) i la seva projecció exterior (treball en altres organitzacions com sindicats o entitats, o bé presència directe com sectorials d'ERC). Per tant cal definir les finalitats de cada sectorial, les seves funcions i les relacions amb l'estructura territorial i institucional del partit, i dotar-les dels mitjans necessaris. Això no s'aconseguirà si es redueixen a ser comissions administratives, dirigides amb criteris tècnics.

Per consolidar la base social del republicanisme és essencial la incidència en els mitjans de comunicació, públics i privats. Però, a més, cal impulsar la creació de mitjans de comunicació, que sense estar vinculats orgànicament al partit, comparteixin els nostres objectius socials i nacionals. Els exemples del paper del diari "Gara" a l'esquerra abertzale d'Euskalerrria, o del setmanari "A Nosa Terra" a l'esquerra nacionalista de Galícia, ens mostren que hi ha mercat per aquests mitjans de comunicació. La indemnització per l'espoli del patrimoni històric d'ERC pel franquisme ha d'utilitzar-se per recuperar la gran tradició de la premsa republicana.

6.3. L'estratègia a mig termini: la ruptura republicana federal

El pacte "Por las libertades y contra el terrorismo" signat pel PP i el PSOE és la reacció del règim a la demanda d'un "àmbit basc de decisió". Aquesta resposta mostra que l'aprovació d'un nou Estatut Nacional o una reforma de l'Estatut que reconegué el dret a l'autodeterminació serien declarats anticonstitucionals. La monarquia post-franquista i els partits que la legitimen no poden, ni volen, anar més enllà de la Constitució de 1978.

La lectura de la Constitució que defensa Jordi Pujol, sense precisar-ne mai el contingut exacte i el federalisme també totalment difús i inconcret de Pasqual Maragall només són cortines de fum que amaguen la seva total acceptació del marc constitucional vigent. Perquè tant l'un com l'altra saben que el PP i el PSOE han convertit la lletra de la Constitució en el bunker del neofranquisme. Qualsevol canvi significatiu no s'aconseguirà seguint la rutina institucional, ni amb declaracions retòriques, com la de Barcelona, ni sent decisius a Madrid, ni influent, a nivell personal, en els dirigents del PSOE. Qualsevol canvi significatiu requereix un grau elevat de "tensió democràtica" a Catalunya i als Països Catalans, que qüestionï la legitimitat de tot el règim i de la seva concepció de l'Estat. Per tant la qüestió de la forma d'Estat, el nomenament i l'origen de l'actual Cap d'Estat i la continuïtat amb el franquisme, sorgit de la insurrecció contra la democràcia republicana pren un caràcter estratègic.

L'intent d'assimilació de la nació catalana portada a terme per l'Estat Espanyol des de 1714 que va convertir-se en intent de genocidi amb el règim militar del General Franco ha generat en la part més conscient nacionalment del poble català un odi comprensible a tot signe d'espanyolitat. Aquest odi es refereix a l'Estat i no pas al poble espanyol, que ha patit la mateixa opressió de l'oligarquia que el controla. L'Estat centralista i autoritari s'ha justificat amb una idea metafísica d'Espanya, hereva de l'origen diví del poder reial, que és pròpia de la concepció borbònica, que ha estat compartida per l'exèrcit que rendeix culte totèmic a la bandera dels Borbons a les sales de banderes. Enfront de l'origen diví del poder hi ha la concepció republicana de l'Estat que es basa

en la voluntat dels ciutadans, en el “contracte social”, que porta de manera natural al reconeixement del dret a l'autodeterminació i a la República Federal. En aquesta concepció els catalans no estem sols a l'Estat Espanyol perquè hi ha molts republicans que veuen en la monarquia la continuïtat del règim militar que van instaurar els militars feixistes.

La proposta de República Federal és una etapa intermèdia en la via democràtica cap a la independència, que substitueix la proposta d'un Estatut Nacional, incompatible amb la Constitució de 1978. Mentre l'Estatut Nacional provocarà el mateix refús que el Pacte de Lizarra per part de les forces del règim, sense obtenir cap mena de suport, la proposta republicana federal pot obtenir el recolzament de la tradició republicana de la resta de l'Estat, avui anestesada. Amb la proposta de República Federal ERC no renuncia a la independència perquè no pot renunciar a internacionalitzar el dret de la nostra nació a recórrer a les instàncies internacionals corresponents, si no troba forces polítiques a la resta de l'Estat que comparteixin la seva concepció. Les forces constitucionalistes presenten com una imposició antidemocràtica el dret de l'autodeterminació; però, de fet se situen com a jutge i part. El dret d'autodeterminació és el contrari al dret de conquesta, i per això l'establiment dels “àmbits democràtics de decisió” no pot estar en mans de les forces i les institucions de l'Estat qüestionat, sinó que cal recórrer les organitzacions internacionals com el Consell d'Europa o les Nacions Unides.

La proposta de la República Federal encaixa en la via democràtica a la independència, que exigeix la voluntat majoritària dels ciutadans expressada lliurement a les urnes. En l'actual generació, donada l'estructura sociològica del nostre país, la demanda d'independència pot ser presentada com el propòsit de convertir en estrangers una part important dels nostres conciutadans. En aquest sentit les declaracions d'Arzallus comparant els immigrants amb els alemanys de Mallorca han estat nefastes. A mida que Esquerra augmenti la seva força electoral, l'ofensiva mediàtica en aquest sentit serà formidable. El projecte d'una República Federal deixaria molt clar que els Països Catalans no tenen un conflicte amb el poble espanyol, sinó amb la monarquia post-franquista i amb l'oligarquia que li dona suport. El respecte a les nacions ibèriques permetria reconstruir, a mida que deixéssim enrera el passat genocida, la solidaritat emocional al voltant de la República, com ja succeir durant la II República.

Per iniciar l'estratègia republicana cal establir una política de contactes i pactes que abasti, no només les nacionalitats històriques, com els Països Catalans, Euskadi i Galícia, sinó també la tradició republicana de la resta de l'Estat. El “Pacte de San Sebastián”, que va evocar Francesc Macià en la proclamació de la República Catalana, és l'antecedent i el model d'aquesta estratègia. Evidentment la condició indispensable és que els partits republicans de la resta de l'Estat comparteixin la nostra visió d'una història que ens defineix com a nació amb dret a l'autodeterminació i que, en conseqüència renunciïn a implantar-se a les nacions ibèriques.

6.4 L'actitud i la proposta d'ERC per al proper cicle polític

ERC és un partit històric que proposa la via democràtica a la independència; totes les seves propostes per a períodes concrets s'han d'inserir en camí. Per tant no pot ser un partit “frontissa”, que unes vegades fa pactes de govern amb partits nacionalistes conservadors i d'altres forma part de govern amb forces sucursalistes d'esquerra. Tampoc pot reduir-se a ser un partit testimonial, que es limita a proclamar la seva ideologia i a denunciar les febleses dels altres, però és incapaç de transformar la realitat. La participació en els diferents nivells de govern és un mitjà poderós per avançar cap els objectius històrics d'Esquerra Republicana de Catalunya. Per això el nostre és un partit de govern, que participa en moltes coalicions municipals. Però la participació minoritària en un govern no és un objectiu per ella mateixa, no es pot portar a terme a qualsevol preu, ni la única manera d'influir en el progrés del nostre poble. Sobretot Esquerra, com a partit històric, no pot anar a batzegades, ara a la dreta, ara a l'esquerra, perquè cada jugada tàctica, al costat dels seus avantatges immediats, implica inconvenients com la desorientació d'electors potencials.

Amb quasi tota seguretat els resultats de les properes eleccions a la Generalitat ens convertiran en el partit que inclinarà la balança entre les dues forces de referència al Principat, CiU i el PSC-PSOE, a moltes institucions. De fet un sol diputat més en les eleccions al Parlament ja ens

hagués posat en el dilema de decidir la Presidència de la Generalitat de Catalunya entre Jordi Pujol i Pasqual Maragall. Aquest dilema és una veritable trampa perquè CiU i PSC-PSOE, estan més propers entre ells, que no pas cadascun d'ells en relació a un partit independentista, republicà i rupturista com ERC. La manera de superar aquesta falsa disjuntiva és aparèixer com un partit amb un perfil propi, amb ideologia, estratègia i tàctica ben definides i amb propostes i actituds a curt termini clares i distintes de les que fan els partits majoritaris. Els electors ens atorgaran la seva confiança si demostrarem la viabilitat del nostre projecte, si ens referim a les nostres propostes, no si continuament critiquem el que fan o deixen de fer els altres, perquè els ciutadans són prou intel·ligents per a jutjar. Presentar una alternativa sòlida, defensar-la amb arguments convincents és la clau per al creixement d'ERC. En definitiva ser autoreferents, i només parlar l'imprescindible dels projectes obsolets dels desprestigiats partits del règim.

Una força política com ERC, que no és subsidiària de ningú i que té l'ambició d'esdevenir majoritària, no pot centrar el seu discurs en posicions tacticistes, com la política de pactes. Ha d'oferir continguts i actituds, ha de centrar el seu discurs en les propostes i les actituds, i no en la política d'aliances. Una força amb 70 anys d'història no pot afrontar els propers anys i el nou cicle electoral amb l'actitud i la vocació de "minoria de control", com la "garantia de catalanitat d'un govern d'esqueres". La nostra trajectòria històrica avala que som aquesta garantia. Però això és insuficient per fer un gran salt endavant i convèncer nous electors, especialment els joves i els abstencionistes. Cal presentar una proposta amb els continguts generals i les actituds de fons del nostre partit que es pugui defensar tant al govern com a la oposició.

6.5. Propostes municipals

A la ponència d'organització hi ha un conjunt de propostes molt elaborades per a desenvolupar-nos com a partit municipalista i per afrontar les properes eleccions municipals.

Des del punt de vista de línia política cal insistir en definició d'uns quants trets que diferenciïn de les altres opcions. Per exemple és conegut que al llarg de molt anys els governs municipals en els que participava el Partit Comunista francès construïen habitatges socials. El Bloque Nacional Galego governa alguns ajuntaments de Galícia que s'han convertit en un model de desenvolupament urbanístic. Esquerra Republicana de Catalunya també hauria de definir uns punts prioritaris que esdevinguessin uns trets d'identitat de la nostra política municipal. Tenim exemples molt vàlids. Per exemple la ciutat de Puigreig deu ser la població on hi ha un moviment associacionista més intens de Catalunya, amb corals, grups de teatre, entitats esportives, etc. que donen l'índex d'afiliació a associats i associacions per habitants més alt. Seguint aquest exemple ERC podria esdevenir la capdavantera de la difusió i l'ús democràtic de les noves tecnologies, o bé la impulsora dels carrils-bici, o de les escoles bressol, o de la construcció de biblioteques.

Com s'assenyala a la Ponència d'Organització l'entorn metropolità de Barcelona és un dels dèficits de representació més gran al Principat, tot i que la Regió I és la més nombrosa del Partit amb el 30 % de la militància. La composició sociolingüística d'aquesta regió metropolitana és l'explicació d'aquest contrast. Per a superar aquesta deficiència ens cal elaborar un discurs específic per a l'Àrea Metropolitana barcelonina que sigui una alternativa real a la que han portat a terme el PSC-PSOE i IC-verds, que han dominat els Ajuntaments d'aquestes ciutats des de la transició. Aquesta política ha portat a dèficits molt importants en temes com l'habitatge, el transport públic, la cultura, la sostenibilitat ecològica, entre molts d'altres. Elaborar aquesta alternativa ha de ser una prioritat per a la Conferència Metropolitana que es proposa a la ponència d'organització i el procés de la seva redacció hauria d'obrir-se a la participació de professionals, associacions de veïns i moviments ecologistes propers a ERC.

6.6. Plantejament a les eleccions al País Valencià

pendent de redacció

6.7. Plantejament a les eleccions a les Illes Balears

Pendent de redacció

6.8. Proposta per al Parlament de Catalunya: Bloc de Defensa dels Ciutadans de Catalunya

Des del mateix XXIII Congrés hem d'oferir al poble català una proposta que suposi el redreçament revulsiu en la dinàmica política catalana marcada fins ara per la feblesa dels partits majoritaris davant el Govern Espanyol i per les picabaralles tàctiques i mediàtiques entre ells. Ha d'oferir un **"Bloc de Defensa dels Ciutadans de Catalunya"**, en el serà tant important l'actitud de fermesa com les propostes programàtiques i amb qui estem disposats a pactar. Amb aquest plantejament hauran de ser les altres forces, CiU i el PSC-PSOE, els que s'hauran de definir sobre la proposta del **"Bloc de Defensa dels Ciutadans de Catalunya"**.

La nostra proposta no és un catàleg de bones intencions, sinó com un conjunt de mesures que es poden portar a terme en els quatre anys d'una legislatura o que es poden defensar davant el govern i el parlament espanyol, sense necessitat de modificar la Constitució i l'Estatut. En aquest sentit s'ha de concretar les mesures que depenen només del Parlament de Catalunya i l'estratègia de defensa unitària de les mesures davant l'Estat Espanyol. Ambdues parts, que van estretament lligades, han de ser assumides pels partits que vulguin constituir el Bloc. Perquè si l'estratègia no va lligada al programa pot repetir-se que moltes reivindicacions constin en els pactes de govern, però després no s'acompleixin, com la Reforma de l'Estatut, com en els anys 80, o la província única en el moment de discutir les lleis d'ordenament territorial, però després no es porti a terme.

La proposta de govern del Bloc de Defensa s'ha de concretar en uns pocs punts que la població pot entendre fàcilment i que suposen un **salt** en l'autogovern portant-lo al límit de l'actual marc legal. L'entrada d'ERC al govern ha de comportar una inflexió evident en l'evolució històrica, amb una actitud de fermesa i unitat que no hi hagut fins ara per les hipoteques dels partits majoritaris. Les propostes poden concretar-se en les següents mesures:

1) En economia i finançament:

- Pacte Fiscal basat en el compromís d'exercir des del govern de la Generalitat el pas, des del finançament provisional vigent, al finançament definitiu basat en l'article 45 de l'Estatut. Això implica relacions bilaterals amb el govern estatal i estudi del dèficit fiscal per Instituto Nacional de Estadística i l'Institut català d'Estadística. En el cas de que el Govern Espanyol no accepti cal establir una estratègia de defensa jurídica, incloent el recurs al Tribunal Constitucional i mobilitzacions al carrer.
- Una Llei de Caixes que garanteixi que l'estalvi de les famílies catalanes es posa al servei de l'economia catalana i no a la provincianització econòmica de Catalunya. Cal garantir un sistema financer català que impulsi la presència d'empreses catalanes en els nous sectors emergents com telecomunicacions, audiovisuals, noves energies, etc.
- Estratègia d'unitat de tots els partits per reivindicar els traspàs de les infraestructures essencials com els aeroports, els ports, les línies aèries, ferrocarrils, etc. a la Generalitat.
- Dotació pressupostària per multiplicar els Centres Tecnològics per als sectors productius que uneixin empreses, formació professional i recerca tecnològica, per arribar al nivell dels lands alemanys.

2) Organització Territorial democràtica:

- Aprovar al Parlament i presentar unitàriament a les "Cortes Españolas" la proposta de conversió les quatre províncies del Principat en una única província, i la seva integració a la Generalitat. Aquest pas implica la desaparició de les Diputacions i de les delegacions provincials de l'administració central. Aquesta presentació ha d'anar acompanyada d'una campanya de conscienciació a nivell estatal i de pressió popular.
- Un cop assolida la integració de les províncies a la Generalitat caldrà una nova organització comarcal, amb una nova delimitació geogràfica, d'acord amb la realitat actual i no pas de la dels anys 30, i amb competències àmplies i pressupostos d'acord amb aquestes. Elecció democràtica directa dels nous consells comarcals.

- Ampliació del poder municipal amb traspàs de competències que són municipals a la majoria de països europeus, com l'ensenyament primari i secundari, l'ordre públic, convertint la policia municipal en la policia de base de Catalunya, entre d'altres.

3) Llibertats:

- Aprovació de la llei electoral catalana, segons la previsió de l'Estatut. En aquesta llei cal desbloquejar les llistes electorals per tal que la gent pugui escollir no només partits, sinó també persones concretes. També cal preveure el finançament transparent de les eleccions i els partits.
- Compromís d'establir l'elecció directe a totes les institucions (districtes, consells comarcals, diputacions, etc.) suprimint tota mena d'eleccions de segon grau, que no són transparents davant l'opinió pública.
- Nova llei de regulació dels mitjans de comunicació públics catalans, inclosos els municipals, que garanteixin la seva independència i pluralitat, suprimint el nomenament de les direccions respectives per l'executiu i establint majories àmplies per a la seva participació i la participació dels professionals i les associacions ciutadanes.
- Presentació d'una iniciativa unitària al Parlament Espanyol per reformar la llei de televisions privades, de manera que garanteixi la protecció de la llengua catalana a tota la seva àrea territorial.

4) Marc Social Català:

- El Bloc de Defensa ha de compartir la necessitat d'un Marc Social Català que respongui a les necessitats específiques de l'economia catalana, enfront de les grans empreses espanyoles, els sindicats majoritaris i l'Estat Espanyol que defensen la unitat de mercat i un marc espanyol únic.
- La Constitució vigent reserva a l'Estat la legislació sobre relacions laborals i la Generalitat només pot tenir-ne la gestió. Tot i així cal desenvolupar un conjunt d'estadístiques laborals i econòmiques pròpies i d'altres mides que evidencin a treballadors i empresaris la necessitat d'un marc propi per a la millor integració a l'economia europea i mundial.
- Un aspecte fonamental és la Formació Professional, totalment descuidada i abandonada i que és fonamental per al futur econòmic i la creació d'una autèntica "Cultura del Treball" que retorni el prestigi i l'autoestima dels treballadors. Els recursos (milers de milions de pta) que provenen de les cotitzacions a la Seguretat Social i del Fons Europeu per a formació i reciclatge professional que ara van majoritàriament al sector privat, han d'anar als centres públics i als nous Centres Tecnològics.

5) Urbanisme i Habitatge:

- Elaboració del Pla Territorial de Catalunya, que no es pot limitar a la zonificació del Principat, sinó que ha d'anar acompanyat d'un pla de transport públic i d'infraestructures, per tal de reequilibrar el territori i posar al mercat sòl edificable en la quantitat necessària per fer baixar significativament el preu dels habitatges i les naus industrials.
- Pla de sostenibilitat medio-ambiental de Catalunya, estretament relacionat amb la planificació territorial.
- Un cop establert el Pla Territorial de Catalunya, retorn de les competències urbanístiques als Ajuntaments.
- Llei de Foment de l'habitatge social de lloguer, per tal d'arribar en pocs anys a que aquesta representi una tercera part dels habitatges, com a la majoria de països europeus. Participació dels Ajuntaments i les Caixes en aquest desenvolupament.

6) Estat català del benestar:

- L'ensenyament, en tots els seus nivells, ha de ser una prioritat del Bloc de Defensa dels Ciutadans de Catalunya. Cal adquirir compromisos pressupostaris i legislatius per a resoldre els dèficits principals estan en la manca de llars d'infants i l'escassetat d'oportunitats i les

pèssimes condicions del personal que es dedica a la recerca a les Universitats. Al mateix temps cal afrontar l'enorme problemàtica que ha suposat la reforma de l'ensenyament secundari, especialment en el sector públic, amb una enorme frustració del professorat. Cal defensar la prioritat dels centres públics com a destí natural dels recursos públics.

- Cal mantenir els recursos destinats a la sanitat pública, millorant l'atenció primària i oposant-se als intents de privatització que proposen sectors de la dreta.
- Increment de les ajudes a les dones, en especial per maternitat, fins a situar-los a la mitjana europea, amb recursos de la Generalitat si l'Estat Espanyol no ho fa.
- Iniciar l'estudi d'un Sistema Català d'Assegurances Social i Pensions, que garanteixi que en el futur l'economia catalana, com economia productiva, podrà pagar a totes les persones jubilades i als que pateixin malalties cròniques i als minusvàlids.

7) Política Cultural

- Intensa política cultural per tal de contrarestar l'impacte de la cultura finançada amb la publicitat i el pes de la cultura emanada de l'estat borbònic, per tal d'enaltir la memòria històrica, el sistema de valors i la identitat nacional dels ciutadans de Catalunya.
- Elevació dels pressupostos de cultura fins que representin, com a mínim, el mateix percentatge sobre el total que la mitjana europea.
- Convenis de cooperació cultural i lingüística amb la Generalitat Valenciana i el Govern de les Illes
- Acceptació de les propostes d'ERC a la segona Llei de Normalització lingüística; aplicació de les disposicions de la llei actual que no s'han portat a terme, com en el cinema.
- Promoció de la producció de les noves formes de difusió audiovisual, de manera que la cultura catalana tingui la presència necessària per a garantir-ne la seva supervivència a llarg termini.
- Aprovació de la proposició de la Llei de Seleccions Esportives Catalanes, presentada per la iniciativa popular amb més de 500.000 signatures.

La política de fermesa que ha de caracteritzar la nostra proposta del Bloc de Defensa ha de posar-se en pràctica des d'ara, des de l'oposició. La crisi interna de la coalició de Convergència i Unió i les tensions amb el PP pot fer que la situació esdevingui insostenible per al govern de Jordi Pujol. Esquerra no pot continuar amb un discurs focalitzat en la política de pactes. Hem de centrar l'atenció sobre les nostres pròpies propostes i en l'actitud de fermesa necessària, en definitiva en el Bloc de Defensa. La discussió del finançament de la Generalitat que omplirà tot l'exercici de l'any 2001 ha de ser un exemple de l'actitud de fermesa responsable que mai els partits no haurien d'haver perdut. Hem d'exigir que la Generalitat demani el compliment de l'article 45 de l'Estatut i es passi del sistema provisional de valoració dels traspassos al sistema definitiu de participació en els ingressos totals de l'Estat, establert en la mitjana de la població (16%) i l'esforç fiscal (22%). Hem de mostrar que la feblesa negociadora de la Generalitat, que no és capaç d'exigir el compliment d'una llei aprovada per referèndum pel poble català, només s'explica per les hipoteques amb el PP i amb el PSOE que tenen tan Jordi Pujol com el PSC-PSOE.

Aconseguir fer realitat les propostes del **Bloc de Defensa** suposaria un avenç important, que marcaria un punt d'inflexió en la política claudicant seguida en les darreres dècades. L'acompliment de la part que depèn només del Parlament català suposaria tot un canvi en la confiança dels ciutadans envers els partits i en les nostres possibilitats col·lectives. La resposta del Govern de Madrid marcaria també l'estat d'ànim del nostre poble i la seva capacitat de resposta. Però la nova situació no seria una final d'etapa, perquè continuarien problemes molt importants, com la justícia, la territorialitat, el dret a l'autodeterminació, el marc social propi, la seguretat del sistema de pensions català, etc. Totes aquestes qüestions impliquen un canvi en la Constitució de 1978, és a dir l'enfrontament amb el búnker constitucional i la única manera d'esberlar-lo és la ruptura republicana.

6.8. La nostra participació a la política espanyola

Abans del proper Congrés no hi haurà, previsiblement, noves eleccions a les "Cortes Españolas". En aquest període els nostres representants al Congrés i al Senat han de defensar la nostra ideologia nacional, la nostra estratègia republicana i els interessos del nostre poble. Davant

l'ofensiva antinacionalista dels dos grans partits constitucionalistes hem de continuar demanant diàleg enfront de la intransigència i hem de solidaritzar-nos amb els partits democràtics bascos que demanen el reconeixement d'un "àmbit basc de decisió", alhora que assenyalen que aquest facilitaria la pau a Euskadi. Davant la sacralització de la Constitució de 1978 hem de recuperar la memòria històrica republicana, recordant que els centenars de milers d'afusellats, torturats, empresonats i exiliats del franquisme han quedat impunes, que la monarquia actual va ser reinstaurada per Franco i que la Constitució vigent va ser redactada sota la pressió dels "poders fàctics". Ha de quedar clar que no esperem cap comprensió del monarca cap els nostres drets.

A nivell estratègic hem de proposar iniciatives que apleguin tots els partits de tradició democràtica de Catalunya, per tal que aquesta no sigui percebuda per l'opinió pública com una minoria, sinó com una nació. Caldria proposar una mena d'Assemblea de Parlamentaris catalans que estudiés els afers i les lleis més importants que ens afecten com a nació, com, per exemple, la part dels pressupostos anuals de l'Estat que afecten Catalunya. Com a símbol d'unitat que va ser en el seu moment hem de prosseguir la l'Entesa al Senat, però sense que ens hipotequi en les qüestions no pactades.

A "las Cortes Españolas" som l'única representació que es proclama republicana de manera explícita. Aquesta és una posició important per ajudar a revifar la memòria republicana que avui està adormida a Espanya, però que compta amb els centenars de milers de famílies que van lluitar per la República i van patir la repressió franquista. A la mida de les nostres possibilitats hem de contribuir al redreçament del republicanisme espanyol i que aquest respecti la nostra realitat nacional. Hem de contraposar a la concepció borbònica d'Espanya, autoritària, hereva de l'origen diví del poder i defensora del dret de conquesta, la concepció republicana federal que creu en el contracte social entre els ciutadans com a font legítima de l'Estat i que respecte el dret a l'autodeterminació. La dimensió republicana del nostre partit ha de repercutir amb un augment de la confiança dels nostres conciutadans a les properes eleccions.

6.10. La política europea

A començaments d'un nou segle hem de deixar enrera l'etapa en que la Unió Europea ha avançat impulsada bàsicament pels Estats i pels interessos econòmics de les grans empreses. La globalització fa evident que als països europeus, gràcies a l'existència de partits, sindicats i organitzacions diverses s'ha creat un model de societat, que tot i ser lluny de la perfecció, és molt més democràtic, just i més respectuós amb la natura, que el d'Estats Units d'Amèrica o el de la majoria de la resta de continents. L'esquerra a Europa, molt centrada en els respectius Estats perquè ha lluitat pel paper del sector públic com a redistribuïdor de riquesa, ha descuidat la creació d'una alternativa general que no sigui la simple suma de propostes estatals, i hi ha pocs fòrums de debat per a l'esquerra europea. En canvi les empreses multinacionals, base de la dreta més avançada, tenen una dimensió continental i les seves propostes tenen àmbit europeu.

Davant d'aquesta situació ERC ha d'optar per donar suport a una Constitució europea, que atorgui poder reals al Parlament europeu, al Tribunal Europeu dels Drets Humans, a un Govern Europeu i a la ciutadania europea. Aquesta Constitució ha de garantir, a més dels drets individuals, els drets de les nacions històriques que, per l'atzar de les guerres i la diplomàcia, no tenen un Estat propi, i establir els mecanismes jurídics necessaris per a exercir el dret a l'autodeterminació. Per a arribar a la Constitució europea són imprescindibles autèntiques organitzacions europees, que federin les organitzacions nacionals.

L'ampliació de la Unió Europea als països de l'Est del continent suposarà una contribució històrica molt important a la democràcia i el progrés econòmic d'aquests països, com va representar-ho l'ampliació a Espanya, Portugal i Grècia. Però també farà més urgent la promulgació d'una Constitució europea que disminueixi el pes dels grans estats, que queden paralitzats pels equilibris de poder interns, com es va demostrar a la cimera de caps d'Estat de Niça.